

Autorka scenariusza - Joanna Ewa Szkop

Scenariusz lekcji języka polskiego w kl. VI

Temat: Andrzejkowe zwyczaje

Czas: 45 minut

Cele z podstawy programowej dla szkoły podstawowej – język polski klasy IV - VI

Lp.	Uczeń:	Odniesienie do podst. progr. – nr wymag. og. i wymag. szczeg.	Część lekcji
1.	rozpoznaje podstawowe części mowy	I.3.3	Wstępna – podział na grupy
2.	sprawnie czyta tekst	I.1.1	Zasadnicza
3.	odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych	I.1.6	
4.	korzysta z informacji zawartych w słowniku	I.2	
5.	tworzy spójny tekst mówiony na temat tekstu kultury	III.1.1	
6.	formułuje pytania do tekstu	III.1.3	
7.	sporządza ramowy plan odtwórczy	III.1.7	

- **Cele lekcji w języku ucznia:**
 - Poznasz historię andrzejek, wróżb andrzejkowych i ich znaczenie.
 - Przypomnisz sobie zasady pisowni nazw świąt, obrzędów, zabaw i zwyczajów.
- **Nacobezu**
 - Nadasz tytuły akapitom tekstu.
 - Wymienisz andrzejkowe zwyczaje i omówisz ich znaczenie.
 - Zastosujesz właściwą literę w nazwach świąt, obrzędów, zabaw i zwyczajów.
- **Pytanie kluczowe:** Czy warto w naszych czasach obchodzić andrzejki? Dlaczego?
- **Formy pracy:** zespołowa, w parach, indywidualna.

Autorka scenariusza - Joanna Ewa Szkop

- **Metody i techniki:** praca z tekstem, mapa mentalna, zdania podsumowujące, światła uliczne.
- **Środki dydaktyczne:** materiały do podziału na grupy – części mowy (zał. nr 1), cele lekcji w języku uczniów (zał. nr 2), nacobezu (zał. nr 3), karty pracy dla grup – tekst „Andrzejki” (zał. nr 4), karty oceny pracy w grupie (zał. nr 5), tekst z lukami do uzupełnienia – nazwy świąt, obrzędów, zabaw i zwyczajów (zał. nr 6), słowniki (ortograficzne, języka polskiego), kartki w kolorach świateł ulicznych dla każdego ucznia do oceny lekcji, magnesy lub masa mocująca.

Lp.	Przebieg lekcji	Czas–m.	Pomoce dydaktyczne
1.	Powitanie, podział uczniów na 4 grupy.	3	Zał. nr 1 – części mowy
2.	Nawiązanie do poprzedniej lekcji , sprawdzenie pracy domowej.	5	
3.	Przedstawienie uczniom celów lekcji i nacobezu .	1	Zał. nr 2 i 3.
4.	<ul style="list-style-type: none">• Rozdanie grupom tekstu z kartą pracy, przypomnienie zasad pracy w grupie, omówienie sposobu wykonania zadań. <u>Zwrócenie uwagi na pisownię nazwy obrzędu, zwyczaju „andrzejki”, wyrazu „wigilia”</u> (tu: również na jego znaczenie, prośba o odszukanie zasady pisowni w słowniku ortograficznym, znaczenia wyrazu „wigilia” w słowniku języka polskiego).• Wykonywanie zadań w grupach.	13	Zał. nr 4 - karty pracy dla grup – tekst „Andrzejki” Słownik ortograficzny, słownik języka polskiego
5.	Prezentacja efektów pracy grup.	5	
6.	Ocena koleżeńska dotycząca pracy w grupach.	3	Zał. nr 5 - karty oc. pr. w gr.
7.	Pary eksperckie – zadawanie pytań o andrzejkowe wróżby i ich znaczenie, udzielanie odpowiedzi.	3	
8.	<ul style="list-style-type: none">• Praca w parach – tworzenie mapy mentalnej do hasła „andrzejkowe wróżby”.• Zadanie pytania kluczowego: Czy warto w naszych czasach obchodzić andrzejki? Dlaczego?	5	
9.	<ul style="list-style-type: none">• Prośba o podanie zasad pisowni świąt, obrzędów, zabaw i zwyczajów.• Praca indywidualna – uzupełnianie tekstu z lukami (pisownia nazw świąt, obrzędów, zabaw i zwyczajów), samoocena.	4	Zał. nr 6 - tekst z lukami
10.	Praca domowa Poszukaj w dostępnych źródłach przysłów związanych z andrzejkami i zapisz 5-6 z nich.	1	
11.	Ocena lekcji przez nauczyciela i uczniów: <ul style="list-style-type: none">• zdania podsumowujące,• światła uliczne.	1	

Autorka scenariusza - Joanna Ewa Szkop

Załącznik nr 1 – elementy do podziału klasy na cztery grupy według części mowy

czasowniki

rzeczowniki

przymiotniki

przysłówki

otrzymać

zawieźć

brzęczeć

wziąć

Autorka scenariusza - Joanna Ewa Szkop

przyjaźń

uczciwość

uprzejmość

miłość

najlepiej

biało

wspaniale

aktywnie

honorowy

aktywny

uprzejma

pracowity

Załącznik nr 2 - cele lekcji w języku ucznia

- Poznasz historię andrzejek, wróżb andrzejkowych i ich znaczenie.
- Przypomnisz sobie zasady pisowni nazw świąt, obrzędów, zabaw i zwyczajów.

Autorka scenariusza - Joanna Ewa Szkop

Załącznik nr 3 – nacobezu

- Nadasz tytuły akapitom tekstu.
- Wymienisz andrzejkowe zwyczaje i omówisz ich znaczenie.
- Zastosujesz właściwą literę w nazwach świąt, obrzędów, zabaw i zwyczajów.

Załącznik nr 4 – karty pracy dla grup – tekst

„Andrzejki”

Nadajcie poszczególnym akapitom tytuły w formie równoważników zdań.

.....

Katarzynki (24 listopada), jako dzień wróżb wyłącznie dla chłopców, odeszły prawie w zapomnienie. Pozostały andrzejki (29 listopada) będące już tylko zabawą połączoną ze wspólnymi wróżbami dziewcząt i chłopców.

.....

Dni te miały za patronów świętych męczenników kościoła. Św. Katarzyna z Aleksandrii uważana była za opiekunkę kawalerów szukających żon; to ona mogła im wskazać w wigilię swego dnia najwłaściwszą kandydatkę. Związek św. Andrzeja – apostoła z wróżbami dziewczęcymi nie jest do końca jasny, choć przypisano mu opiekę nad cnotliwymi i pobożnymi pannami na wydaniu. Może jednak decydujące znaczenie miała data wróżebnego wieczoru, data przełomu? Dzień św. Andrzeja kończy bowiem rok kościelny i obrzędowy, rozpoczynając adwent.

.....

Katalog wróżb chłopięcych nie był zbyt urozmaicony i nie stały się one tak popularne, jak panieńskie wróżby andrzejkowe. Kawaler, kładąc się spać, wkładał pod prześcieradło kobietę bieliznę, a pod poduszkę karteczki z wypisanymi imionami dziewcząt. I gotowe!

Autorka scenariusza - Joanna Ewa Szkop

W nocy śnił o ukochanej, a raniem sięgał pod poduszkę i już wiedział, jak ma ona na imię. Mógł też wstawić do wody ściętą gałązkę wiśni albo czereśni. Jeśli zakwita w wigilię Bożego Narodzenia, oznaczało to szybki ślub z ukochaną.

.....

W wigilię św. Andrzeja panny dawały upust swojej pomysłowości w odczytywaniu przyszłości z różnych znaków. Podobnie jak chłopcy, losowały włożone pod poduszkę karteczki z imionami. Sny również były prorocze, tym bardziej, że dziewczęta szły spać po całym dniu poszczenia i gorących modlitw do św. Andrzeja, aby przyśnił się wymarzony kawaler przeznaczony na męża – piękny, dobry, mądry, bogaty... By uchronić się w tę noc przed sennymi koszmarami, połykały trzy ząbki czosnku.

.....

Niegdyś tylko dziewczęta odczytywały swoją przyszłość z kształtów powstałych z roztopionego wosku albo ołowiu wylewanego do wody na skrzyżowane gałązki chrustu, które ułatwiały wyjęcie zastygłej figurki.

.....

Woda i ogień były bardzo pomocne we wróżeniu. Dziewczęta puszczały na wodę igły albo świece. Jeżeli się spotkały, znaczyło to, że para zostanie skojarzona. W niektórych regionach świece osadzano w łupinach orzechów, przyczepiając do nich karteczki z imionami dziewcząt i chłopców. Te, które podpłynęły do siebie, wróżyły rychły ślub połączonej parze.

.....

Ślepy los kierował ręką dziewczyny wyciągającej spod talerzy ukryte pod nimi przedmioty. Pierścionek albo wstążka z czepca mężatki oznaczały ślubny kobierzec, różaniec czy książeczka do nabożeństwa - klasztor, listek lub kwiatek - staropanieństwo, mirt - družbowanie, lalka ze szmatek - nieślubne dziecko, ziemia - śmierć.

.....

Zwierzęta były bardzo dobrymi pośrednikami w zdobywaniu wiedzy o przyszłości, przede wszystkim o kolejności wychodzenia za mąż dziewcząt biorących udział we wróżeniu. Każda z panien szykowała wcześniej placki, kulki z ciasta lub tłuszczu, kości z nówek cieliących.

Autorka scenariusza - Joanna Ewa Szkop

Podsuały te smakołyki wpuszczonemu do izby psu. Ta, której kulkę zjadł jako pierwszą, miała pierwsza wyjść za mąż. We wróżeniu pomagały również inne zwierzęta: kot, gąsior, chrząkające świnię, kraczące wrony.

Przepowiadanie przeszłości było możliwe tylko w czasie niezwykłym. W kulturze tradycyjnej za taki uważano przełom jesieni i zimy. Wtedy obecne wśród ludzi duchy mogły odsłonić tajemnice przeszłości. Przedmioty, rośliny i zwierzęta biorące udział w zabiegach wróżbiarskich służyły nawiązaniu kontaktu, dialogu z przybyszami z innego świata. W ten sposób ludzie współ z istotami nadprzyrodzonymi (świętymi, duszami, duchami, demonami) podtrzymywali istnienie świata, dbając, by z końcem jednego czasu rozpoczynał się następny.

Fragmety książki „Zwyczaje i obrzędy. Rok polski” pod red. Renaty Hryń - Kuśmierk

Załącznik nr 5 –karta oceny pracy w grupie

Karta oceny pracy w grupie

Członkowie grupy					
Wzajemne słuchanie się					
Pomaganie sobie					
Zaangażowanie					
Liczba plusów					
Ocena					

Bardzo dobrze ++, dobrze +

Liczba plusów	6	5	4	3 - 2	1	0
Ocena	6	5	4	3	2	1

Autorka scenariusza - Joanna Ewa Szkop

Załącznik nr 6 - tekst z lukami do uzupełnienia – nazwy świąt, obrzędów, zabaw i zwyczajów

Uzupełnij nazwy, wpisując wielką lub małą literę.

(B/b)oże (N/n)arodzenie, (A/a)ndrzejki, (D/d)ożynki, (N/n)owy (R/r)ok,

(W/w)ielki (T/t)ydzień, (D/d)yngus, (W/w)ielkanoc, (M/m)ikołajki,

(B/b)oże (C/c)iało, (W/w)alentynki, (D/d)zień (M/m)atki, (Z/z)aręczyny,

(W/w)szystkich (Ś/ś)więtych, (Z/z)aduszki, (Ś/ś)więto (N/n)iepodległości